

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij vijf fracties de behoefte de minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen over zijn brieven d.d. 23 april en 18 mei 2010 inzake Subsidieverstrekingen Medefinancieringsstelsel II (MSF II) (31 933-13 en 2010Z08377).

De minister heeft op de vragen en opmerkingen geantwoord bij brief van ... 2010. De vragen en opmerkingen van de fracties en de antwoorden van de minister zijn hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Ormel

De griffier van de commissie,
Van Toor

Inbreng van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hechten er aan om nog een aantal vragen te stellen om opheldering te krijgen over de eerste fase van besluitvorming inzake MFS II. Zij vragen de minister bij de beoordeling van de bezwaren rekening te houden met een aantal kanttekeningen van de leden van de CDA-fractie. Het gaat hier immers om de uitvoering van beleid via het maatschappelijke middenveld, dat naar hun mening een duidelijke meerwaarde heeft. Deze leden zijn zich bewust van het feit dat de procedure in twee delen uiteen valt en dat de uitslag van fase 1 nog geen betrekking heeft op verstrekking van subsidies. Het is weliswaar een tussenstap, maar deze stap heeft wel vergaande consequenties. Immers, als organisaties uit het maatschappelijk middenveld afvallen die een speerpunt zijn in het ontwikkelingsbeleid, heeft dat vergaande consequenties voor het Nederlandse beleid. Zo betreuen de leden van de CDA-fractie het dat een aantal speerpunten in het ontwikkelingsbeleid die met name ook voor deze leden belangrijk zijn, zoals de bestrijding van Hiv/Aids en tuberculose, wereldwinkels en duurzaamheid, buiten het subsidiekader vallen. Zij vragen de minister bij de beoordeling van de bezwaren er rekening mee te houden dat deze beleidsterreinen prioritair zijn in het Nederlandse ontwikkelingsbeleid. Indien het besluit ten aanzien van de afgewezen voorstellen ongewijzigd blijft, wat zijn dan de gevolgen zijn van deze eerste stap voor de huidige sterke synergie tussen de verschillende financieringskanalen waarop Nederland resultaten in ontwikkelingslanden heeft geboekt?

De leden van de CDA-fractie hebben een aantal vragen over de toelichting van de minister op de wijze waarop de toetsing voor subsidieverstrekking heeft plaatsgevonden in fase 1 van het MFS II. In de brief stelt de minister dat in het MFS II het samenwerken met het zuidelijke maatschappelijke middenveld een belangrijk uitgangspunt is, dat dit aspect een belangrijke plek heeft binnen het kader en is vertaald in onder meer drempelcriteria. Het is daarom te betreuen dat een aanvraag van migrantenorganisaties is afgefallen. Wel ontvangen we graag een reactie op de wijze waarop de minister migranten bij het ontwikkelingsbeleid – zoals altijd is benadrukt door de CDA-fractie en is toegezegd door de minister voor Ontwikkelings-samenwerking – gaat betrekken? Op welke wijze kan de minister migrantenorganisaties bijstaan bij de versterking van hun deskundigheid, opdat hun specifieke rol bij het ontwikkelingsbeleid op een effectieve manier kan worden betrokken?

De Externe Adviescommissie heeft geconstateerd dat aanvragen van kleinere, meer gespecialiseerde organisaties relatief minder makkelijk hebben kunnen voldoen aan onder andere het drempelcriterium van minimale besteding per land en dit een (wellicht onbedoeld) neveneffect is van de gekozen criteria. Is de minister het met de leden van de CDA-fractie eens dat effectiviteit voorop zou moeten staan en niet een ondergrens van besteding? Deelt de minister de opvatting van deze leden dat organisaties die zich toeleggen op relatief specialistische onderwerpen (zoals tuberculosebestrijding, cultuur, mensenrechten en milieu) en wel degelijke grotere bestedingen doen in een land met middelen uit andere kanalen dan het MFS, geen kans hebben gehad om mee te doen aan het MFS? Hoe kijkt de minister hiertegen aan? En wat is het oordeel van de minister ten aanzien van de jonge organisaties die twee jaar in professionalisering van hun organisatie hebben geïnvesteerd, maar nu zonder afbouwregeling buiten het subsidiekader vallen?

De Externe Adviescommissie stelt dat de voorsteltoets wellicht te streng is geweest. De minister toont hierbij gegevens op basis waarvan hij geen aanleiding ziet om de beoordeling van de aanvragen bij te stellen. Maar

zijn hiermee niet te snel kwalitatief goede organisaties, die voldoen aan de drempelcriteria, afgewezen terwijl het in dit stadium slechts zou gaan om het voorlopige karakter van het voorstel? Is de minister bereid dit te betrekken bij de behandeling van de bezwaren en betreffende organisaties alsnog een kans te bieden hun voorstel voor fase 2 verder uit te werken?

Inzake de drempeltoets stelt de minister dat drempelcriterium 2 het moeilijkst bleek en dat hierop zes aanvragen afvielen. Kan de minister aangeven waar het probleem precies zat?

Voorts licht de minister toe dat alleen de thema's landbouw, livelihoods & ecosystems en energie zijn afgevallen, ook omdat er op deze thema's weinig aanvragen waren. Maar hoe zit het dan met de aanvragen op de belangrijke thema's duurzaamheid en aidsbestrijding die ook zijn afgevallen? Het baart de CDA-fractie grote zorgen dat juist deze thema's eruit vallen, terwijl het maatschappelijk middenveld, zoals het aidsconsortium, in de afgelopen jaren het Nederlandse beleid mede vorm hebben gegeven en die unieke rol nu verzwakt dreigt te worden. Graag een reactie.

Van de aanvragen die aangaven een mondiaal programma te presenteren zijn vijf van de zes afgevallen. De Externe Adviescommissie heeft geconstateerd dat de term «mondiaal programma» niet helder is gedefinieerd en dat onduidelijk is of dit betekent dat binnen een mondiaal programma geen enkele besteding in een specifiek land kan worden gedaan. Kan de minister nog antwoord geven op de vraag van de commissie of een mondiaal programma vervolgens wel kan uitmonden in nationale of regionale strategieën en bijbehorende bestedingen en dienen deze bestedingen vervolgens te voldoen aan de ondergrens van 200.000 euro?

Kan de minister aangeven hoeveel bezwaren er inmiddels zijn ingediend en wanneer de besluiten op die bezwaren worden genomen? De minister stelt voorts te garanderen dat de aanvragers die ten onrechte in de eerste fase zijn afgevallen de volledige gelegenheid krijgen een voorstel in fase 2 in te dienen. Kan de minister aangeven welke tijdslijnen hiervoor worden gehanteerd? Krijgen de organisaties voldoende tijd om hun voorstel voor fase 2 in te dienen?

Inbreng van de fractie van de PvdA

De leden van de fractie van de PvdA hebben kennis genomen van de brief van de minister van Buitenlandse Zaken van 23 april en het afschrift van de brief van de minister aan Partos van 17 mei. Deze leden hebben met belangstelling kennis genomen van bij de laatstgenoemde brief bijgesloten verslagen van de bijeenkomsten van Externe Adviescommissie MFS-II. Niet alleen voor het besluitvormingsproces in de Kamer is het nuttig inzicht te hebben in deze verslagen. Ook is het informatie die nuttig is voor de betrokken organisaties. Kan de minister toelichten waarom hij deze verslagen niet heeft bijgesloten bij zijn brief van 23 april?

Tijdens het Algemeen Overleg van 15 juni 2009 is gesproken over het selecteren van organisaties op thema's. Tijdens het plenair debat over het verslag van dit AO (VAO) is de toezegging gedaan dat ook thema's worden meegewogen op beoordeling. In fase 1 van het MFS zijn verschillende thema's afgevallen. De leden van de fractie van de PvdA vragen de minister op welke wijze hij zich heeft ingezet om spreiding op thema's mee te wegen? Zijn de thematische beleidsdirecties binnen het departement geconsulteerd bij de besluitvorming in fase 1? Zullen zij betrokken worden bij de besluitvorming in fase 2?

De leden van deze fractie vragen de minister dieper in te gaan op de uitvoering van motie nr. 4 van het lid Peters waarin wordt gevraagd om inzet van subsidiegelden voor klimaatadaptatie. Op welke wijze is dit ingepast binnen de termen van het in het MFS II gehanteerde subsidiebeleidskader?

Kan de minister een overzicht geven van de (meerjaren) bestedingen via het multilaterale kanaal op de thema's die nu buiten het MFS II (dreigete) vallen?

De leden van de fractie van de PvdA vragen de minister om in te gaan op een opmerking van de Externe Adviescommissie dat de voorsteltoets wellicht te streng is beoordeeld en dat daardoor mogelijk potentieel interessante voorstellen van kwalitatief goede organisaties de eindstreep niet hebben gehaald. Hoe beoordeelt de minister deze opmerking en heeft deze opmerking gevolgen voor de verdere uitvoering van het beleid? Zo ja, op welke wijze, zo nee waarom niet?

De leden van de fractie van de PvdA vragen de minister ook om een toelichting op de beleidsverandering ten aanzien van de bandbreedte. Tijdens het Algemeen Overleg van 15 juni 2009 heeft de toenmalige minister voor Ontwikkelingssamenwerking nogmaals toegezegd dat het subsidieplafond van 425 miljoen euro per jaar kon worden verhoogd met maximaal 75 miljoen euro per jaar *op basis van kwaliteit*. De minister van Buitenlandse Zaken stelt in zijn brief van 23 april dat de inzet van deze bandbreedte mede afhankelijk zal zijn van de op dat moment beschikbare budgettaire ruimte. De leden van de fractie van de PvdA vragen de minister waarom gekozen is voor deze verandering van beleid. Is niet alleen kwaliteit van de aanvragen leidend in de beoordeling, maar ook de beschikbaarheid van het budget?

Inbreng van de fractie van de SP

De leden van de fractie van de SP hebben naar aanleiding van de brieven van 23 april en 17 mei over het MFS II de volgende vragen en opmerkingen aan de minister. Deze leden zijn van mening dat de minister op tal van punten tekortschiet in zijn beantwoording. Dit betreft allereerst de kritiek van de Externe Adviescommissie op de kwetsbare beoordelingsprocedure. De minister stelt dat de indicatoren - in tegenstelling tot de subsidiecriteria - een intern gebruikt instrument zijn, waarmee hij de indruk wil wegnemen dat criteria in het spel zouden zijn geweest die niet van tevoren bekend waren. De leden van de SP-fractie vinden dit echter een semantische discussie en verzoeken de minister daarom om de indicatoren alsnog openbaar te maken om de indruk definitief weg te kunnen nemen dat er criteria dan wel indicatoren in het spel zouden zijn geweest die niet van tevoren bekend waren. Dat zou ook in lijn zijn met de aanbeveling van de commissie om alle overwegingen die een rol hebben gespeeld bij de beoordeling van de diverse aanvragen en alle bijbehorende documenten en rapportages voor iedereen openbaar te maken. Graag een reactie.

Wat is het oordeel van de minister over het feit dat vijf van de zes mondiale voorstellen zijn afgefallen, alle op grond van drempelcriteria? Kan hij in dit verband ook ingaan op de kritiek van de Adviescommissie dat aanvragen van kleinere, meer gespecialiseerde organisaties minder makkelijk hebben kunnen voldoen aan de criteria, hetgeen een (wellicht onbedoeld) neveneffect was en de kritiek dat de term mondiaal programma niet helder is gedefinieerd? Is de minister van zins om organisaties als het Tuberculosefonds op basis van deze kritiek alsnog de gelegenheid te bieden om een uitgebreid voorstel in te dienen voor Fase

2? Immers, een dwingend criterium als de ondergrens pakt voor dergelijke organisaties zeer ongunstig uit, terwijl zij wel bewezen effectief zijn in armoedebestrijding en van versnippering geen sprake is.

Het baart de leden van de SP-fractie grote zorgen dat de aanvraag van het Internationale Hiv/Aids consortium is afgewezen. Aidsbestrijding is immers ook een prioriteit in het Nederlandse ontwikkelingsbeleid. Naar deze leden hebben begrepen is de aanvraag van het consortium op de voorsteltoets afgewezen, terwijl het consortium in totaal juist wel voldoende punten scoorde. Kan de minister in dit verband ingaan op de kritiek van de Adviescommissie, die van mening is dat - gezien het voorlopige karakter van het voorstel in dit stadium- de voorsteltoets wellicht te streng is beoordeeld waardoor potentieel interessante voorstellen van kwalitatief goede organisaties daardoor mogelijk de eindstreep niet hebben gehaald? Het verweer van de minister in zijn brief van 23 april op de kritiek van de Adviescommissie aangaande de te strenge voorsteltoets vinden deze leden teleurstellend. De minister beschrijft in hun ogen slechts de procedurele gang van zaken, maar gaat inhoudelijk niet op de zaak in. De leden van de SP-fractie roepen de minister daarom op de voorsteltoets te herzien dan wel de organisaties die op basis van de voorsteltoets zijn afgewezen alsnog door te laten gaan naar fase 2. Graag een reactie.

Kan de minister aangeven of de aanvragers die succesvol bezwaar blijken te hebben aangetekend tegen hun afwijzing - en dus door mogen naar fase 2 -, aan dezelfde tijdslijn zullen worden gehouden als de 20 aanvragers die «direct» naar fase 2 zijn overgegaan (oftewel van wie de aanvraag is goedgekeurd)? Als dit niet het geval is c.q. als zij na 1 juli a.s. pas doorgaan, heeft dit dan ook consequenties voor het verdere verloop van fase 2? Met andere woorden: schuift de datum van 1 november dan ook op? Het ontwijkende antwoord van de minister in zijn brief van 17 mei op de vraag of er nu wel of niet een «extra» bedrag van 75 miljoen euro gereserveerd is voor toekenning bij voldoende kwaliteit stelt de leden van de SP-fractie niet gerust. Kan de minister hier alsnog op ingaan? Kan de minister duidelijk aangeven of uitsluitend de aanwezigheid van voldoende kwaliteit per 31 oktober 2010 van toepassing zal zijn bij het inzetten van de bandbreedte van 75 miljoen euro? Het is deze leden tot slot niet duidelijk waarom de minister in zijn brieven van 23 april en 17 mei stelt dat hij de bandbreedte vooralsnog niet wil inzetten omdat er nog onvoldoende inzicht bestaat in de kwaliteit van de voorstellen, terwijl er tegelijkertijd veel aanvragen zijn afgewezen omdat zij onvoldoende scoorden op de voorsteltoets, oftewel de toets die betrekking heeft op de kwaliteit van het (beknopte) programmavoorstel. Dit kan niet beide waar zijn; bestaat er nu wel of geen inzicht in de kwaliteit van de voorstellen?

Inbreng van de fractie van de VVD

De leden van de fractie van de VVD hebben met belangstelling kennisgenomen van de brieven met bijlagen die betrekking hebben op fase 1 van de (ambtelijke) beoordeling van de subsidieaanvragen m.b.t. het Medefinancieringsstelsel II en dan met name van de toetsing daarvan door een externe adviescommissie. Positief is dat bij die toetsing is aangegeven dat de ambtelijke beoordeling zorgvuldig en grondig is geschied, maar het valt de leden van de VVD-fractie op dat de externe adviescommissie ook fundamentele kritiek uit respectievelijk houtsnijdende aanmerkingen maakt op de wijze waarop aanvragen zijn beoordeeld, zoals aanmerkingen op de geringe kans op honorering van gezamenlijke subsidieaanvragen van een noordelijke en een zuidelijke organisatie (die kennelijk niet subsidiabel zijn), aanmerkingen op de geringe kans voor kleinere, meer gespecialiseerde organisaties om een

aanvraag goedgekeurd te krijgen, aanmerkingen op het te weinig mee laten wegen van kwaliteit van de financiële administratie en de administratieve verantwoording bij de betreffende organisaties, aanmerkingen op het feit dat de bewoording van de toelichtingen van de beoordeling dikwijls niet aansluit bij de bewoording van de criteria, aanmerkingen op de te strenge invulling van de (voorlopige) «voorsteltoets» en aanmerkingen op het niet openbaar zijn van alle overwegingen die een rol hebben gespeeld bij de beoordeling van de diverse aanvragen.

De leden van de VVD-fractie achten deze kritiek dermate ernstig en fundamenteel, dat zij zich genoopt voelen om afstand te nemen van de wijze waarop de ambtelijke beoordeling heeft plaatsgevonden en om de minister te verzoeken deze eerste fase van de beoordeling over te doen en daarbij nadrukkelijk rekening te houden met de aanmerkingen die door de externe adviescommissie zijn gemaakt. Is de minister daartoe bereid?

In algemene zin zijn de leden van de VVD-fractie van mening dat de grote nadruk die bij de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking in het algemeen en bij het medefinancieringsstelsel in het bijzonder wordt gelegd op de rol van het «maatschappelijk middenveld» beter anders gericht kan worden. Wellicht kan van regeringszijde nog eens worden aangegeven welke bijdrage «het maatschappelijk middenveld» in ontwikkelingslanden levert aan de vooruitgang daar. Is de versterking van de positie van burgers (ook in ontwikkelingslanden) niet vooral een afgeleide van economische groei op basis waarvan zich een zelfbewuste burgerij kan ontwikkelen?

Inbreng van de fractie van D66

De leden van de fractie van D66 hebben met belangstelling van de beide brieven kennis genomen. Deze leden maken zich zorgen over het verloren gaan van wereldwijd unieke expertise en ervaring op het gebied van aidsbestrijding onder kwetsbare groepen (o.a. mannen die seks hebben met mannen, drugsgebruikers, jongeren, sekswerkers) en van een deel van de Nederlandse ondersteuning van de beweging van lesbiennes, homo-, bi- en transseksuelen (LHBT) in het buitenland. Hoewel de minister in zijn brief stelt dat de mix aan thema's van organisaties die doorgaan naar de volgende beoordelingsronde evenwichtig is, constateren deze leden dat zich daarbij slechts enkele aanvragen op het gebied van aidsbestrijding bevinden. Ook constateren deze leden dat er geen LHBT-organisatie door gaat naar de volgende beoordelingsronde. Hoe verhoudt de afwijzing van de aanvraag van het *International HIV/AIDS Consortium The Netherlands* zich tot de prioriteit die aidsbestrijding momenteel heeft in het Nederlands buitenlands beleid? Hoe verhoudt de afwijzing zich tot het advies *Minder pretentie, meer ambitie* waarin de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) stelt dat aidsbestrijding nu juist één van de vijf prioriteiten is waar Nederland sterk in is en haar ontwikkelingssamenwerkingsbeleid in de toekomst op zou moeten specialiseren en concentreren? Wat is de reactie van de minister op de oproep van UNAIDS en het Global Fund, die Nederland dringend oproepen de financiering van aidsbestrijding onder kwetsbare groepen in ontwikkelingslanden door het *International HIV/AIDS Consortium The Netherlands* voort te zetten? Wat is de reactie van de minister op de constatering van de directeur van UNAIDS dat «in particular, Dutch non-governmental organizations have provided exceptional leadership to ensure that AIDS programmes reach the most vulnerable populations»? Wat is zijn reactie op de constatering van de directeur van het Global Fund dat «these parties have been particularly valuable in our work aimed at protecting vulnerable populations.»?

De leden van de fractie van D66 verwijzen naar de Externe Adviescommissie die stelt «dat – gezien het voorlopige karakter van het voorstel in dit stadium – de V-toets wellicht te streng is beoordeeld. Mogelijk hebben potentieel interessante voorstellen van kwalitatief goede organisaties hierdoor de eindstreep niet gehaald.» Is de minister bereid om in de beoordeling van de bezwaarschriften die over de MFS-procedure zijn ingediend nadrukkelijk rekening te houden met de kritiek van de adviescommissie ten aanzien van de beoordeling van de V-toets? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?